

Sygn. akt XVCa 207/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 14 maja 2021 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział XV Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: sędzia Brygida Łagodzińska

sędzia Krzysztof Godlewski

sędzia Agata Szlingiert

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 14 maja 2021 r. w Poznaniu

sprawy z powództwa (...) SA z siedzibą w B.

przeciwko E. F.

o zapłatę

na skutek apelacji wniesionej przez powoda

od wyroku Sądu Rejonowego w Nowym Tomysłu

z dnia 16 listopada 2020 r.

sygn. akt IC 408/20

uchyla zaskarżony wyrok w całości i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w (...) do ponownego rozpoznania, pozostawiając temu Sądowi rozstrzygnięcie o kosztach instancji odwoławczej.

Krzysztof Godlewski Brygida Łagodzińska Agata Szlingiert

UZASADNIENIE

Powód (...) SA wniósł o zasądzenie od pozwanej E. F. kwoty 20 320,02 zł z umownymi odsetkami za opóźnienie równym dwukrotności wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 8 listopada 2019 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów procesu według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia.

Zarządzeniem z dnia 26 listopada 2019 r. stwierdzono brak podstaw do wydania nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym.

Referendarz sądowy w Sądzie Rejonowym w (...) nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym w dniu 2 marca 2020 r. w sprawie (...) zasądził dochodzoną pozwem kwotę od pozwanej na rzecz powoda oraz orzekł o kosztach postępowania.

Pozwana złożyła sprzeciw od tego nakazu zapłaty wnosząc o oddalenie powództwa w całości i zarządzenie zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa według norm przepisanych.

Sąd Rejonowy w Nowym Tomysłu wyrokiem z dnia 16 listopada 2021 roku w punkcie 1. oddalił powództwo oraz w punkcie 2. kosztami procesu obciążył powoda i na tej podstawie zasądził od niego na rzecz pozwanej kwotę 3 617 zł z tytułu kosztów zastępstwa procesowego z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Podstawę rozstrzygnięcia stanowiły następujące ustalenia i rozważania Sądu pierwszej instancji:

W dniu 30 maja 2019 roku E. F. wystawiła weksel własny in blanco, inkorporujący zobowiązanie do zapłaty na rzecz (...) S.A. z siedzibą w B.. Jako miejsce płatności weksla wskazano B. i opatrzone go klauzulą „nie na zlecenie”. Weksel został podpisany czytelnie imieniem i nazwiskiem przez wystawcę. Weksel miał zabezpieczać zwrot całego zadłużenia z tytułu pożyczki udzielonej przez (...) S.A. z siedzibą w B. na podstawie umowy pożyczki gotówkowej nr (...) z dnia 30 maja 2019 r. na które składa się kwota 20 880 zł oraz należne maksymalne odsetki za opóźnienie liczone zgodnie z art. 481§2¹ k.c. za każdy dzień opóźnienia w płatności każdej z rat. Zgodnie z deklaracją wekslową pożyczkodawca miał prawo uzupełnić weksel oraz dochodzić na podstawie zobowiązania przed sądem między innymi, gdy opóźnienie w płatności kwoty równej wartości jednej pełnej raty przekroczy 30 dni po uprzednim wezwaniu do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od otrzymania wezwania. Weksel został wypełniony na kwotę 20 320,02 złotych i opatrzony datą płatności 7 listopada 2019 roku.

Stan faktyczny nie był bezsporny. Pozwana zakwestionowała okoliczności faktyczne związane z wystawieniem weksla i zawarciem umowy pożyczki. Ponadto kwestionowała prawdziwość dokumentów złożonych przez stronę powodową. Wobec tego nie było podstaw, aby na podstawie art. 229 i 230 k.p.c. okoliczności faktyczne sprawy niesporne pomiędzy stronami Sąd uznał za przyznane i nie budzące wątpliwości. Sąd pierwszej instancji pominął dowód z kserokopii dokumentów albowiem nie zostały przedłożone w odpowiedniej formie. Powód dochodził należności na podstawie weksla i Sąd należność, dochodzoną na tej podstawie, wskutek dokonanej oceny prawnej uznał za nieuzasadnioną. Ponadto zdaniem Sądu dopuszczalna była ocena, czy zobowiązanie wekslowe koreluje ze zobowiązaniem z umowy pożyczki (stosunku podstawowego). Sąd jest uprawniony do badania z urzędu stosunku podstawowego łączącego strony, nawet w przypadku gdy pozwany nie zgłosił stosownego zarzutu. Sąd Rejonowy wskazał, że, gdyby nawet przyjąć, że to pozwaną obciążał obowiązek wykazania, że weksel został wypełniony niezgodnie z porozumieniem wekslowym i uznać, że kserokopie dokumentów mają moc dowodową oraz przyjąć wszystkie twierdzenia strony powodowej za prawdziwe to i tak roszczenie podlegałoby co najmniej częściowemu oddaleniu. Zgodnie z deklaracją wekslową i umową pożyczki powódka miała prawo - w przypadku, gdy opóźnienie w płatności kwoty równej jednej racie przekroczy 30 dni - wypowiedzieć umowę z zachowaniem 30-dniowego okresu wypowiedzenia i wypełnić weksel - w obu przypadkach po uprzednim wezwaniu pożyczkobiorcy do spłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania. Wskazany obowiązek powoda w zakresie wezwania pozwanej do uregulowania zaległości przed wypełnieniem weksla stanowił warunek niezbędny dla wykazania poprawności wypełnienia tegoż weksla. W sytuacji, gdy pozwana negowała prawidłowość wypełnienia weksla, to na powodzie spoczywał ciężar wykazania wskazanych okoliczności. Powód wprawdzie twierdził, iż wystosował do pozwanej wezwanie do zapłaty przed wypełnieniem weksla, to jednak zaferowany materiał dowodowy tego nie potwierdza. Przedstawiona kserokopia książki nadawczej zawiera pozycję z personaliami i adresem zamieszkania pozwanej, lecz nie jest ona jednocześnie opatrzona jakimkolwiek numerem nadawczym przesyłki, co uniemożliwia jej powiązanie z wydrukiem ze strony operatora pocztowego. Analogiczna sytuacja występuje także w odniesieniu do pisma wypowiedzającego umowę pożyczki. Tym samym zdaniem Sądu pierwszej instancji powód nie dowiódł nie tylko, aby pisma zawierające wezwanie do zapłaty oraz wypowiedzenie umowy dotarły do pozwanej, ale również by rzeczywiście wysyłał do niej takie pisma. W efekcie powyższego należało stwierdzić, że wypełnienie weksla nastąpiło z naruszeniem deklaracji wekslowej, jak i samej umowy pożyczki. W tym stanie rzeczy Sąd uznał, że w dacie wypełnienia weksla umowa nie była skutecznie wypowiedziana pozwanej i nie mogło dojść do postawienia pożyczki wraz z odsetkami w stan natychmiastowej wymagalności z powodu jej nieterminowej spłaty. Zatem nie został spełniony wymóg w postaci uprzedniego wezwania pożyczkobiorcy do zapłaty zaległości w terminie 7 dni od daty otrzymania wezwania sformułowany w pkt 8.2 umowy pożyczki oraz w deklaracji wekslowej, a co z tym się wiąże, powód nie był uprawniony do wystawienia weksla i jego wypełnienia na kwotę 20 320,02 zł. Ponadto z kopii pisma (wypowiedzenia) z dnia 8 października 2019 r.

wynika, że z momentem wygenerowania pisma tego został już wypełniony weksel in blanco z datą zapłaty 30 dni od wystawienia pisma (tj. 7 listopada 2019 r.), a nie jego skutecznego dotarcia do adresata (co mogło mieć miejsce w niniejszej sprawie najwcześniej dopiero w dniu 15 października 2019 r.). Takie wypełnienie weksla należało uznać za sprzeczne z deklaracją wekslową, ponieważ weksel mógł być wypełniony dopiero po skutecznym wypowiedzeniu i upływie terminu 30 dni. Niezależnie od tego zdaniem Sądu brak było podstaw do dokonania wypowiedzenia zgodnie z umową z uwagi na stosowanie w niej przez pierwotnego wierzyciela klauzul niedozwolonych w zakresie dotyczącym pobrania prowizji i opłaty (...). W ocenie Sądu, postanowienie umowy pożyczki określające wysokość należnego pożyczkodawcy wynagrodzenia z tytułu prowizji w kwocie 7 771 zł i tytułu przyznania (...) w wysokości 1 100 zł ewidentnie naruszają interesy pozwanej jako konsumenta oraz kształtują jego prawa w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, a tym samym stanowią klauzulę niedozwoloną w rozumieniu art. 385¹ k.c. W konsekwencji skoro zapłata prowizji i opłaty za (...) była nieuzasadniona to kwota tych opłat winna pomniejszać należność, którą zobowiązana byłaby ewentualnie spłacić pozwana. Ponadto brak było podstaw, aby pozwaną obciążać kwotą odsetek skoro były one również obliczane od zakwestionowanych tutaj opłat, a brak dostatecznych danych aby wyliczyć odsetki tylko od kwoty kapitału. Skoro powód twierdził, że pozwana zapłaciła przed wytoczeniem sprawy i w jej toku kwotę 580 zł (wynika to z zestawienia wpłat) to uwzględniając kwotę wypłaconej jej pożyczki w wysokości 9 000 zł oraz kwotę 129 zł z tytułu opłaty przygotowawczej, a tylko te kwoty mogły zdaniem Sądu obciążać pozwaną, do zapłaty pozostałaby kwota 8 549 zł. O kosztach postępowania Sąd orzekł zgodnie z treścią art. 98 § 1 k.p.c., w którym wyrażona została zasada odpowiedzialności za wynik sporu. Skoro powód przegrał proces to Sąd obciążył go kosztami tego postępowania. Sąd miał na uwadze obowiązujące w dacie wytoczenia powództwa brzmienie § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Apelację od wyroku wniósł powód zaskarżając orzeczenie w całości. Wyrokowi zarzucił naruszenie:

- przepisów prawa procesowego art. 328§1 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie w pisemnym uzasadnieniu powodów oddalenia powództwa,

- przepisów prawa materialnego art. 385¹§1 k.c. w zw. z art. 385¹k.c. w zw. z art. 56 k.c. w zw. z art. 359 k.c. w zw. z art. 36 ust. 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 roku o kredycie konsumenckim poprzez nieuprawnione uznanie, że zapisy umowne w zakresie prowizji i opłaty za (...) oraz odsetek umownych były sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszały interesy konsumenta oraz obciążały pozwaną ponad dopuszczalne prawnie limity, przy jednoczesnym pominięciu przez Sąd I instancji w wykładni umowy przepisów o limicie pozaodsetkowych kosztów kredytu konsumenckiego,

- art. 720§1 k.c. poprzez brak zasądzenia zwrotu pożyczki do wysokości kwoty nominalnej pomimo zobowiązania umownego pozwanego do zwrotu kwoty.

Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości oraz zasądzenie od pozwanej na rzecz powoda kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych za obie instancje, ewentualnie uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji w innym składzie.

Pozwana w odpowiedzi na apelację wniosła o oddalenie apelacji oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania w postępowaniu apelacyjnym według norm przepisanych z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się zasadna, Sąd pierwszej instancji nie rozpoznał istoty sprawy.

Trafny okazał się zarzut naruszenia art. 328§2 k.p.c.. Sąd pierwszej instancji oddalając powództwo nie wskazał z jakich przyczyn zostało ono oddalone, przy czym jednocześnie przeprowadził ocenę zebranego materiału dowodowego, w tym przedłożonej umowy pożyczki i uznał, że prowizja oraz opłata za (...) stanowią niedozwolone postanowienia umowne. Wskazał w jakiej wysokości roszczenie jest zasadne. Skoro Sąd Rejonowy uznał, że powództwo nie

zasługiwało na uwzględnienie to winien jednoznacznie wskazać podstawę prawną oddalenia roszczenia. Dalsze zaś rozważania co do stosunku podstawowego, w tym czy zawarte postanowienia umowne stanowią niedozwolone klauzule umowne było zbędne. Z uzasadnienia wyroku obejmującego ocenę materiału dowodowego można wnioskować, że Sąd Rejonowy oddalił powództwo z uwagi na przedłożenie przez stronę powodową niepotwierdzonych dokumentów. Przy czym wyraźnie należy zaznaczyć, że podstawa oddalenia powództwa nie została wyraźnie wskazana w uzasadnieniu orzeczenia. Sąd Okręgowy zwraca uwagę, że w stanie faktycznym brak jest ustaleń czy strony zawarły umowę pożyczki czy też takiej umowy nie zawarły. Sąd pierwszej instancji zaniechał ustalenia faktów, ograniczając się jedynie do wskazania wystawienia weksla i deklaracji wekslowej.

Zgodnie z art. 187§1 pkt 2 k.p.c. powód w pozwie wskazuje fakty na których opiera swoje żądanie. Powód żądanie pozwu opierał na wekslu, który został wystawiony z uwagi na zadłużenie z umowy pożyczki gotówkowej z dnia 30 maja 2019 roku. Umowa pożyczki stanowiła stosunek podstawowy. A zatem faktem na jakim powód opierał swoje roszczenie była właśnie ta umowa. Przy czym co do jej zawarcia bądź nie zawarcia brak jest w uzasadnieniu wyroku ustaleń faktycznych. Po przedłożeniu przez powoda do pisma z dnia 21 sierpnia 2020 roku dokumentów w postaci umowy pożyczki, harmonogramu spłat, deklaracji wekslowej, wniosku o udzielenie pożyczki, dowodu wpłaty, wezwania do zapłaty, wypowiedzenia umowy, strona pozwana zakwestionowała prawdziwość przedłożonych przez powoda dokumentów, w szczególności wykazu spłat, wezwania do zapłaty oraz wypowiedzenia umowy, tak co do samego faktu istnienia zobowiązania jak i jego wysokości. W okolicznościach przedmiotowej sprawy pozwana podnosząc powyższe zarzuty nie odniosła się jednak w żaden sposób do faktu wskazanego przez powoda tj. zawarcia umowy pożyczki, a jedynie w sposób ogólnikowy zakwestionowała prawdziwość dokumentów. Zarzut ten nie pozwala na stwierdzenie czy pozwana przeczy, że doszło do zawarcia umowy pożyczki, czy też umowa została zawarta, ale zdaniem pozwanej jest nieważna, nieskuteczna czy też zachodzą inne podstawy do jej kwestionowania. W szczególności należy mieć na uwadze, że po przedłożeniu przez powoda kopii dokumentów w piśmie z dnia 21 sierpnia 2020 roku pozwana kwestionując dokumenty oraz fakt istnienia zobowiązania, nie tylko nie zaprzeczyła faktowi zawarcia umowy pożyczki, ale co należy podkreślić w dalszej części swojego pisma zarzuciła, że powód wypełnił weksel niezgodnie z deklaracją wekslową oraz zakwestionowała wysokość prowizji oraz opłatę za (...) jak i pobranie opłaty przygotowawczej. Pozwana wskazywała, że nie korzystała z udogodnień, które stwarzał (...), podniosła, że koszt tej usługi zwiększał jedynie zobowiązanie pozwanej bez faktycznej ekwiwalentności tego świadczenia po stronie pożyczkodawcy. Ponadto podniosła, że umowa pożyczki jest nieważna z uwagi na ustanowienie nadmiernych kosztów. A zatem przy tak sformułowanych zarzutach nie sposób uznać, że pozwana zaprzeczyła faktowi zawarcia umowy pożyczki. Ponadto zauważyć należy, że strona powodowa dołączyła do akt oryginał deklaracji wekslowej podpisany przez pozwaną, z którego jednoznacznie wynika, że został on wystawiony na zabezpieczenie zadłużenia z tytułu pożyczki gotówkowej nr (...) z dnia 30 maja 2019 roku o całkowitej kwocie do zapłaty 20 880 zł. Tym samym pozwana podpisując deklarację potwierdziła zawarcie umowy pożyczki.

Co do zaś ustalenia Sądu o braku podstaw do wypowiedzenia umowy pożyczki zauważyć należy, że okoliczność ta ma jedynie wpływ na zakres roszczenia, wymagalne są wówczas raty, które nie zostały zapłacone w terminie i wynikające z tego konsekwencje objęte warunkami umowy.

Sąd pierwszej instancji przy ponownym rozpoznaniu sprawy ustali na wstępie czy strony łączyła umowa pożyczki, w tym jakie fakty są sporne pomiędzy stronami, w szczególności czy pozwana przeczy faktowi zawarcia umowy pożyczki czy też podnosi inne zarzuty przeciwko pożyczce. Następnie dopiero po dokonaniu ustaleń w powyższym zakresie, w zależności od jej wyników przeprowadzi dalsze postępowanie dowodowe.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 386§4 k.p.c. uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania.

Krzysztof Godlewski Brygida Łagodzińska Agata Szlingiert